

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 21. dubna 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

VÁLKA POSÍLILA SOUNÁLEŽITOST ČECHŮ S DEMOKRATICKOU EVROPOU A SE ZÁPADEM

Soucit, obdiv k odvaze i vztek spíše než strach a také okamžitá konkrétní pomoc Ukrajině naprostou většinou obyvatel – to byly typické reakce české veřejnosti na ruskou invazi Ukrajiny. Současně i vřelost vůči Ukrajincům a další ochlazení vztahů k Rusům. Postoje k válce na Ukrajině popisuje sonda expertů z Psychologického ústavu AV ČR a Masarykovy univerzity. Výsledky ukázaly, že se občané České republiky po ruské invazi ještě více přiklonili k demokratické Evropě a západní civilizaci.

Šetření se uskutečnilo ve dnech 4.–14. března 2022 na národním vzorku 1022 respondentů ve spolupráci s agenturou Median.

Postoje dotázaných k východní/slovanské kultuře a civilizaci se přitom nezhoršily. Podle očekávání ale ještě více ochladly dosavadní už tak převážně negativní postoje vůči Rusům v České republice, zatímco postoje vůči ukrajinské menšině se naopak ještě více zlepšily. Češi a Moravané reagovali na invazi spíše než strachem především pozitivními, sociálně aktivizujícími emocemi, jako je soucit a obdiv k odvaze ukrajinského národa.

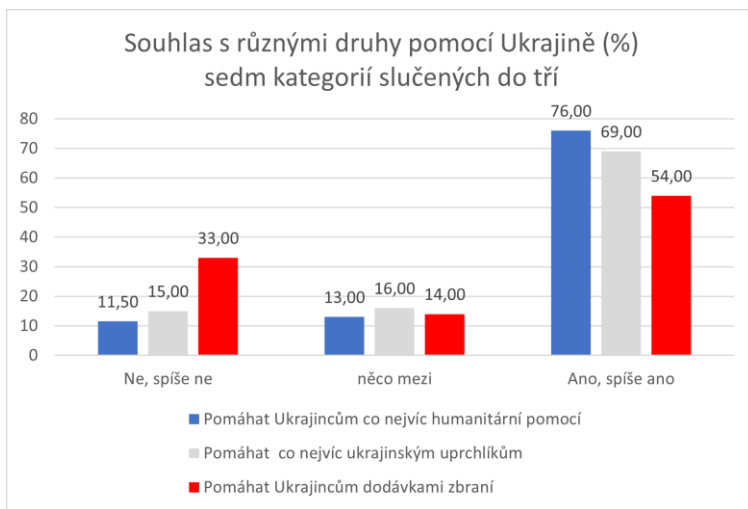
Většina obyvatel začala Ukrajincům hned pomáhat

Záhy po invazi (výzkum se konal mezi 8. až 18. dnem po ruském útoku) začala velká většina respondentů Ukrajincům pomáhat:

- 46 % přispělo na Ukrajinu/Ukrajincům finančně
- 25 % pomohlo nějakou činností (dobrovolnictvím, dary apod.)
- 6 % se zúčastnilo demonstrace
- 2,6 % napsalo ve vztahu k Ukrajině dopis nějakému politikovi či do novin

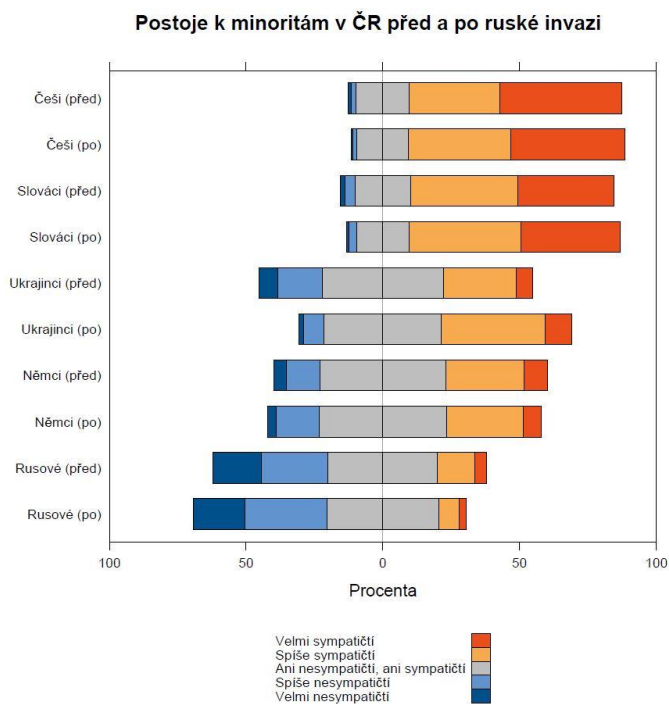
Jasná většina respondentů souhlasila i s rozmanitými programy další pomoci. Největší podporu – více než tři čtvrtin dotázaných – získala humanitární pomoc, pro pomoc uprchlíkům byly více než dvě třetiny, se zbrojní pomocí souhlasila mírná nadpoloviční většina. Procento nerozhodných činilo ve

všech případech kolem 14 %, nejvíce rozpaků či námitek bylo proti přímé zbrojní pomoci – u třetiny dotázaných. Sonda ukázala, že k dodávkám zbraní nejvíc motivuje obdiv k odvaze a živý zájem, naopak soucit a strach koreluje spíše s humanitární pomocí než s poskytováním zbraní. Respondenti, kteří s dodávkami zbraní rozhodně nesouhlasí (17 %), se od těch, co zbrojní dodávky podporují, neliší náboženstvím, pohlavím ani levopravou politickou orientací. Liší se ale nižším vzděláním, menší vírou v demokracii, preferencí politických stran, jako je SPD Tomia Okamury nebo KSČM, vyšší tendencí podléhat hoaxům a určitou nekonformností vůči systému (proti zbrojní pomoci bývají častěji lidé, kteří se nedali očkovat proti covidu-19).

Nesympatie k Rusům a sympatie k Ukrajincům zesílily

Podle očekávání zintenzivněly postoje vůči Rusům a Ukrajincům. Shodou okolností výzkumníci měřili na stejném vzorku respondentů vztah k různým národnostním menšinám na začátku února, ještě než válka propukla. Již tehdy převažovaly nesympatie k Rusům a sympatie k Ukrajincům. Invaze tyto postoje ještě vyostřila.

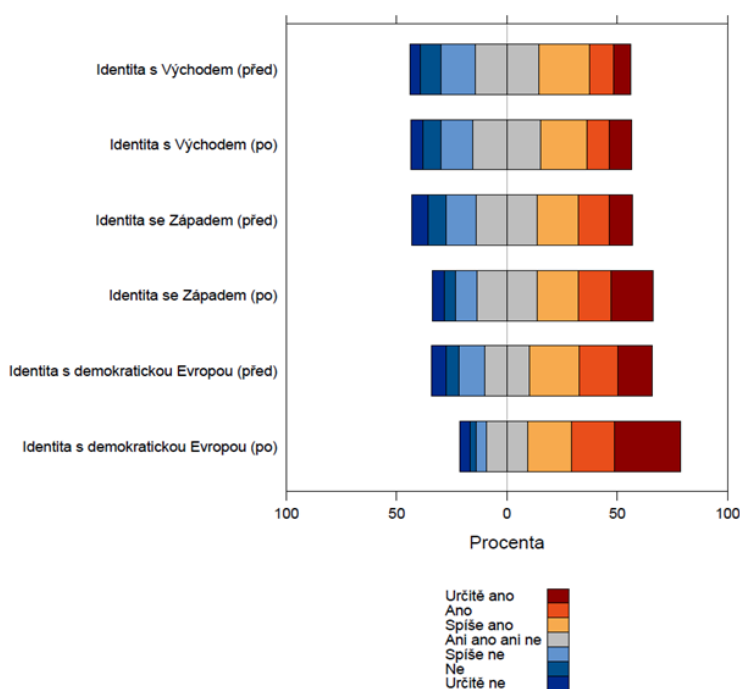

Změny v kulturní identifikaci

Zdá se, že invaze navíc významně změnila i pojetí identity Čechů a Moravanů. Když byli vybraní jedinci čtvrt roku před invazí dotázáni na kulturní sounáležitost, tj. na míru osobního ztotožnění se západní civilizací a kulturou, s východní/slovanskou civilizací a kulturou a s demokratickou Evropou, ukázalo se, že sounáležitost s demokratickou Evropou dramaticky souvisela s očkovanosť.

Teď odborníky zajímalo, zda se na kulturní sounáležitosti mohla podepsat agresivní politika východní mocnosti. Výsledky ukazují, že po ruské invazi sice pocit sounáležitosti s Východem zůstal stejný, ale významně zesílila identifikace se Západem a ještě více zesílilo ztotožnění s demokratickou Evropou. Tento posun mohl být způsoben i jinými faktory, ale nabízí se předpoklad, že invazí ruský prezident posílil demokratickou Evropu.

Identita před a po ruské invazi

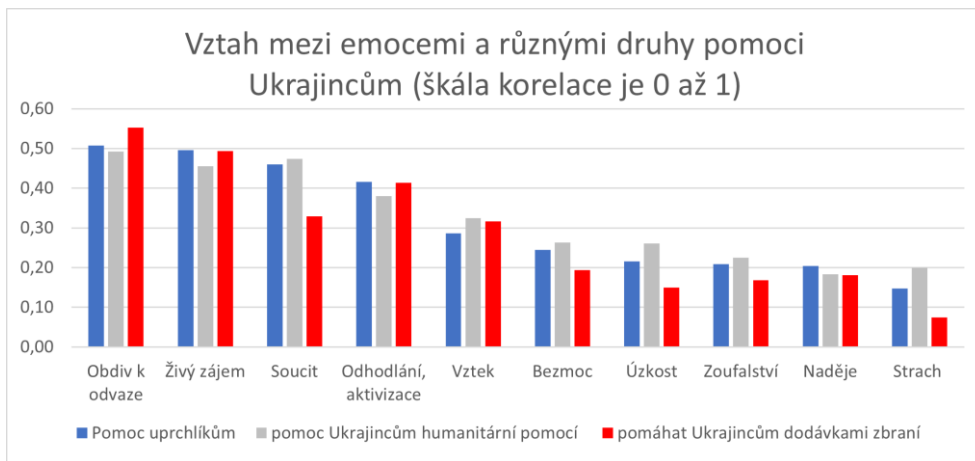
Motivující emoce

Ruská válka vyvolala u lidí silné emoce. Respondenti měli za úkol vyjádřit prožívání hlavních emocí; experty především zajímalo, jak se v kontextu ostatních pocitů umístí prožívání strachu, protože právě ten se brzy po invazi dostal do novinových titulků (např. iDnes z 15. března „Češi se bojí ruské agrese“).

Hypotéza primárnosti strachu se ale nepotvrdila. Naopak, ze sondy vyplynulo, že z tuctu možných emocí se na předních místech (s průměrem 5 až 6 bodů na sedmistupňové škále) objevily spíše emoce pozitivní, jako je soucit a obdiv k odvaze, poté následoval vztek a živý zájem. Strach se ocitl až za nimi.

„ Ze sondy vyplynulo, že z tuctu možných emocí se na předních místech objevily spíše emoce pozitivní, jako je soucit a obdiv k odvaze, poté následoval vztek a živý zájem. ”

Emoce se liší svým aktivačním potenciálem a mírou nabuzení. Některé podněcují k akci, jiné spíše doprovázejí odstup, tendenci stáhnout se a pokles aktivity. Ty, které respondenti pocítili nejsilněji (zejména soucit, obdiv k odvaze a zájem), patří k sociálně aktivizujícím. Následující graf ilustruje, jak jednotlivé emoce korelují s podporou rozmanitých druhů pomoci Ukrajině. Obdiv k odvaze podněcuje nejsilněji k pomoci se zbrojením, soucit naopak upřednostňuje spíše humanitární způsob pomoci.

V některých silných emocích se muži a ženy nelišili, např. v obdivu k odvaze, ve vzteku či v živém zájmu o události. Naopak v soucitu a v rozmanitých aspektech obav zaznamenávaly ženy silnější intenzitu prožitku než muži. Ukázalo se také, že emočněji reagují lidé, které víc tížila okupace v r. 1968, a lidé s nižším vzděláním. Roli hrála i výše zmíněná demokratičnost respondentů. Ti, kteří uvedli, že se cítí být součástí demokratické Evropy, zvláště často uváděli prožitek obdivu k odvaze, živý zájem o dění, odhodlání – aktivizaci a soucit.

Autoři studie:

PhDr. Martina Klicperová, CSc., DSc.

Psychologický ústav AV ČR
martina.klicperova@praha.psu.cas.cz
 +420 604 632 948

Doc. Mgr. et Mgr. Jan Šerek, Ph.D.

Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita
serek@fss.muni.cz

Mgr. David Lacko

Psychologický ústav AV ČR
427357@mail.muni.cz